

171111

Bộ NST đơn bội
(n=9)

$$2n=18$$

$$4n=36$$

$$6n=54$$

$$8n=72$$

$$10n=90$$

Normaler und mutierter Chromosomensatz bei einer weiblichen Tauffliege

A

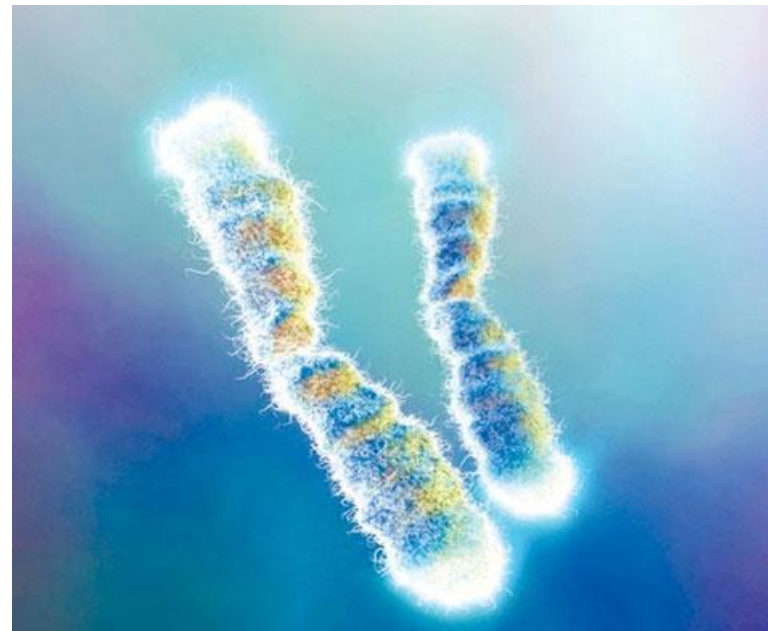
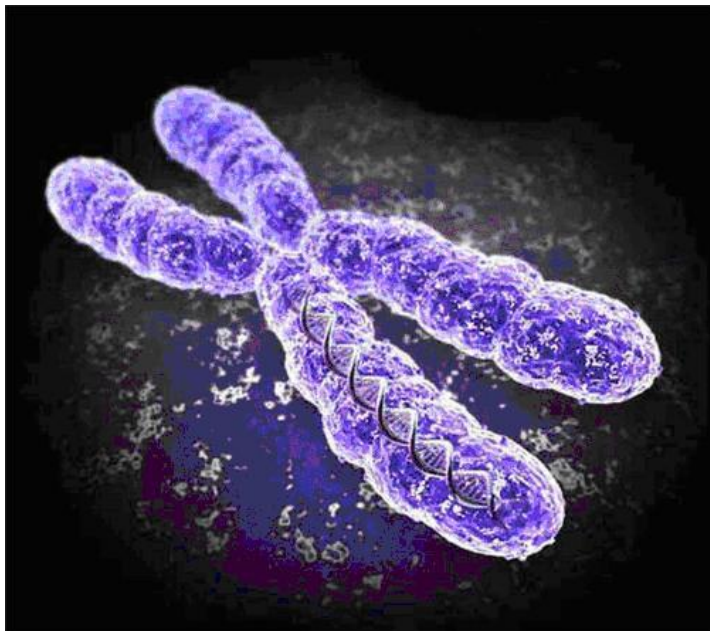
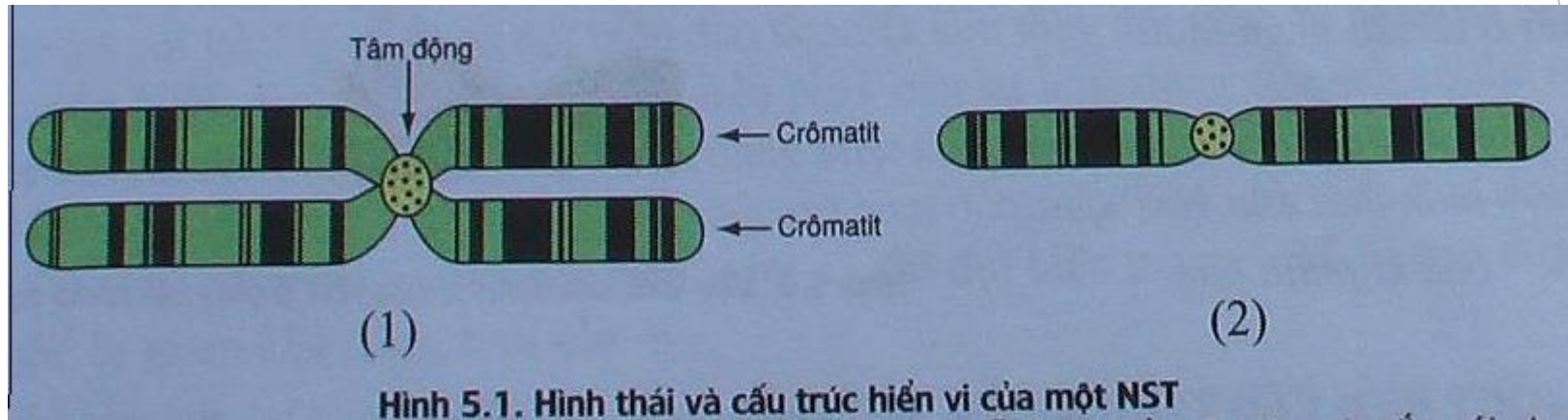

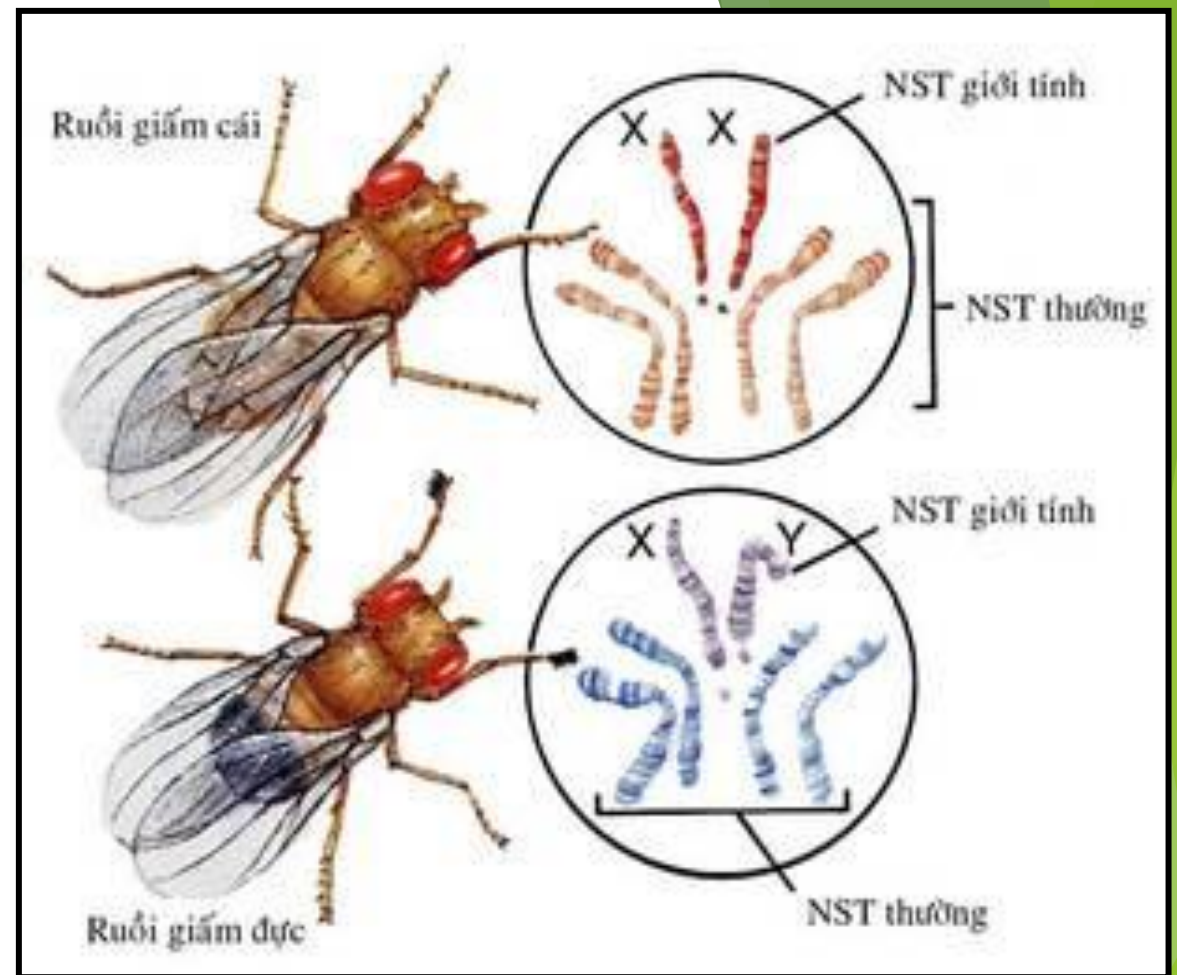
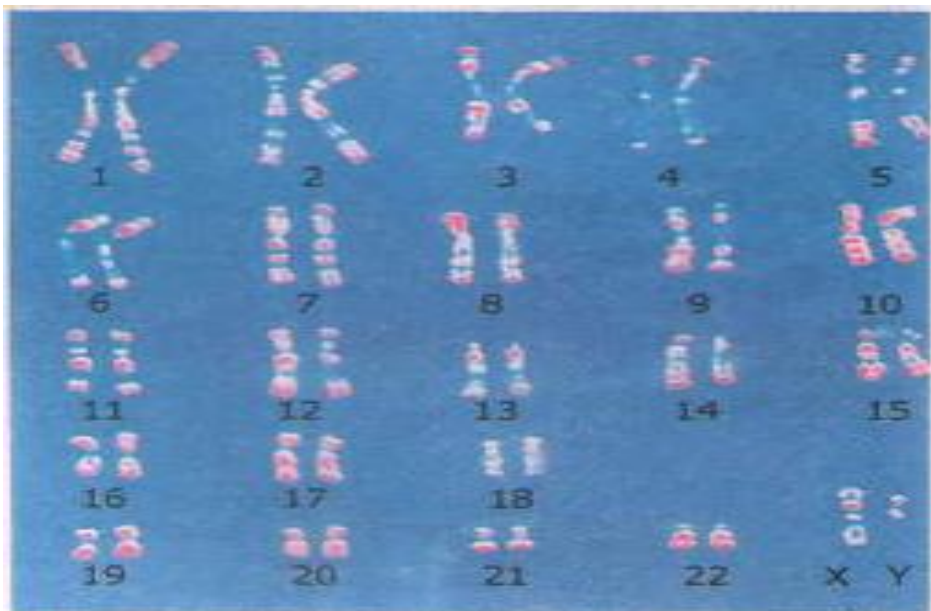
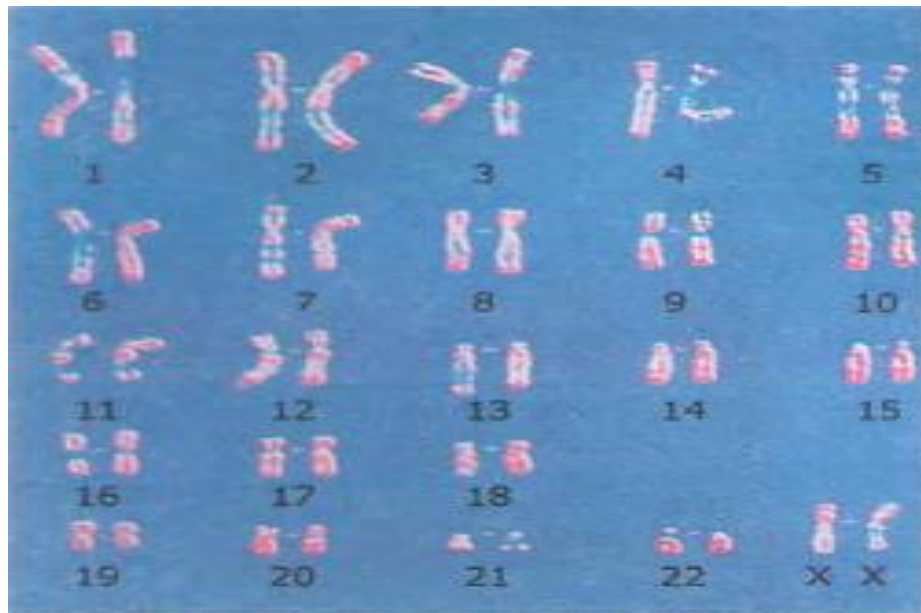
B

b

**NHIỆM SẮC THỂ
VÀ
ĐỘT BIẾN CẤU TRÚC NHIỆM SẮC
THỂ**

I. HÌNH THÁI VÀ CẤU TRÚC NHIỄM SẮC THỂ

1. Bộ NST ở người nữ và người nam
2. Bộ NST ở ruồi giấm đực và ruồi giấm cái

- Mỗi nhiễm sắc thể giữ vững hình thái, cấu trúc đặc thù qua các thế hệ tế bào và cơ thể.
- Hình thái NST thay đổi theo các kì của phân bào, nhưng hình dạng đặc trưng (rõ nhất, lớn nhất) là ở kì giữa.
- Mỗi NST bao gồm: **tâm động, các trình tự khởi động nhân đôi và vùng đầu mút.**

Nhiễm sắc thể

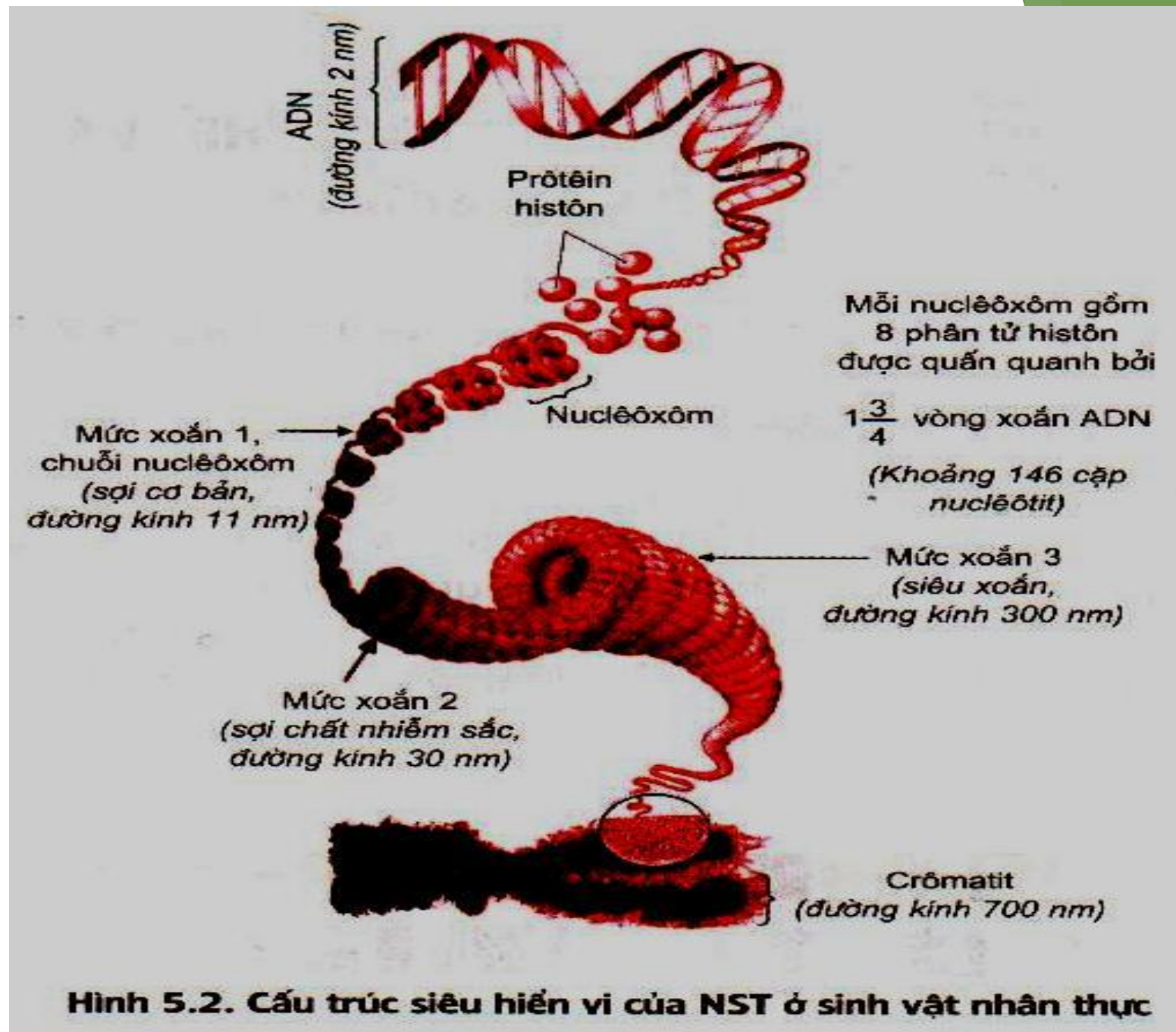
Nhóm SV	Đặc điểm cấu tạo
Vi khuẩn	- Là một phân tử ADN trần- Mạch xoắn kép, dạng vòng
Vi rút	- Là một phân tử ADN trần- Một số VR khác là ARN
Nhân chuẩn	- 1NST= 1ptADN + các pt protein histon- Tồn tại thành từng cặp tương đồng- Có 2 loại (thường và giới tính)- Mỗi loài có 1 bộ NST đặc trưng (ví dụ...)

BẢNG SỐ LƯỢNG NST (2n) CỦA MỘT SỐ LOÀI SINH VẬT

Loài	Số lượng NST (2n)	Loài	Số lượng NST (2n)
Giun đũa	4	Ngô	20
Ruồi giấm	8	Cà chua	24
Cá chép	104	Đậu Hà Lan	14
Vịt nhà	80	Khoai tây	48
Gà	78	Lúa nước	24
Người	46	Bông	52
Lợn	38	Củ cải	18
Bò	60	Cải bắp	18
Trâu	50	Dưa chuột	14

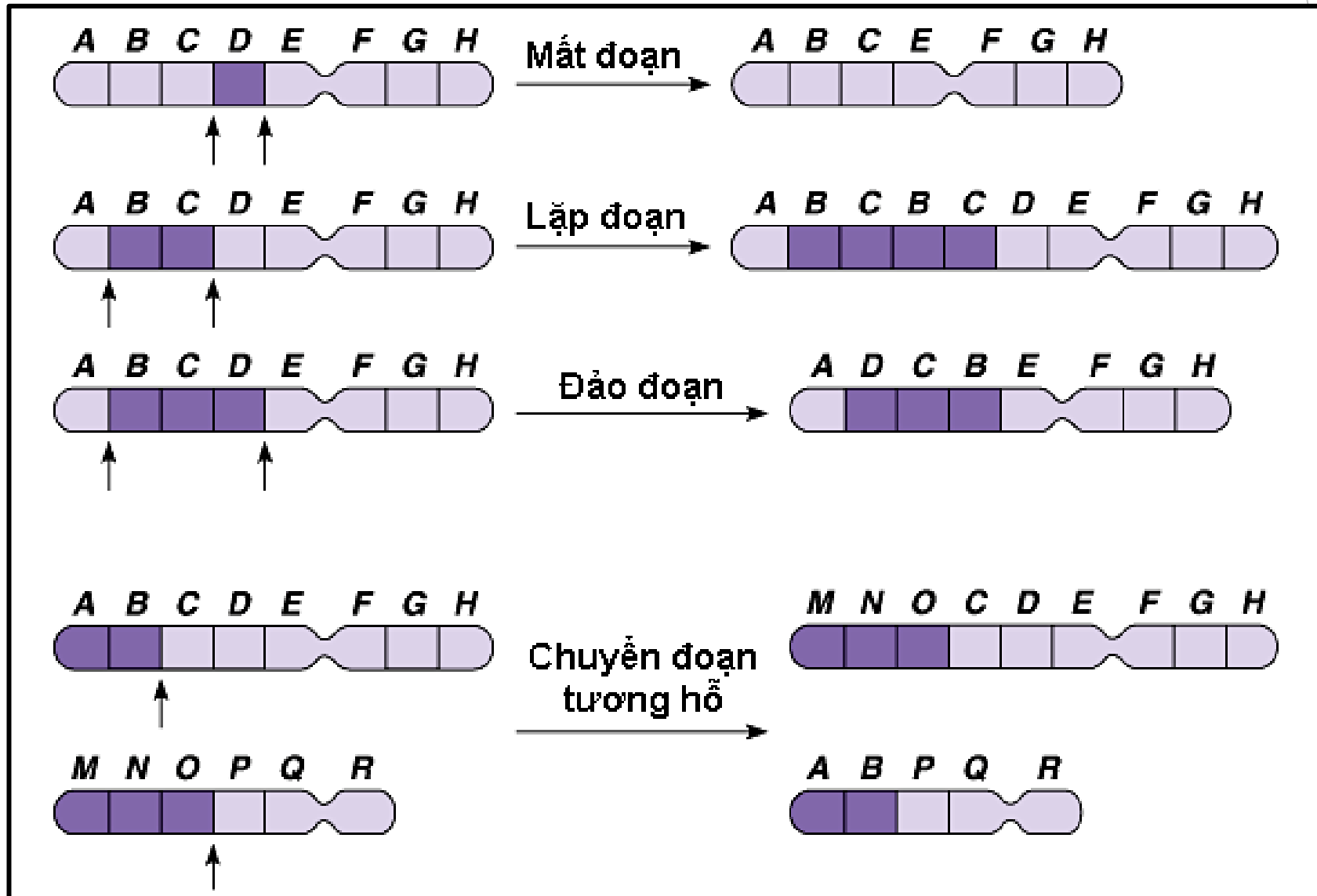
- ▶ Ở sinh vật nhân thực, số lượng NST nhiều hay ít không phản ánh mức độ tiến hóa thấp hay cao.
- ▶ NST của các loài khác nhau không phải chỉ ở số lượng và hình thái mà còn ở các gen trên đó.
- ▶ Cặp NST tương đồng : gồm 2 chiếc NST giống nhau về hình dạng và kích thước nhưng khác nhau về nguồn gốc, 1 chiếc có nguồn gốc từ bố, 1 chiếc có nguồn gốc từ mẹ.
- ▶ Chức năng của NST: lưu giữ, bảo quản và truyền đạt thông tin di truyền.

Cấu trúc siêu hiển vi của NST

- NST gồm : ADN và prôtêin loại histon, xoắn theo các mức khác nhau.
 - Phân tử ADN mạch kép chiều ngang 2nm, quấn $7/4$ vòng (*chứa 146 cặp nuclêotit*) quanh khối prôtêin (8 phân tử histon) tạo nên nuclêôxôm.
 - Các nuclêôxôm nối với nhau bằng 1 đoạn ADN n tạo nên chuỗi nuclêôxôm chiều ngang 11 nm gọi sợi cơ bản.
 - Tiếp tục xoắn bậc 2 tạo sợi nhiễm sắc 30nm.
 - Xoắn tiếp lên 300nm và
 - xoắn lần nữa thành cromatit 700nm ($1\text{nm} = 10^{-3}$ micromet).

II. ĐỘT BIẾN CẤU TRÚC NST

1. Khái niệm

- **Đột biến cấu trúc NST là thay đổi số lượng, trình tự sắp xếp gen trong NST -> thay đổi hình dạng, kích thước, cấu trúc NST.**
- **Được phát hiện nhờ quan sát NST trong tế bào đang phân chia và nhờ nhuộm băng NST.**

2. Nguyên nhân và cơ chế phát sinh chung:

Các tác nhân đột biến trong ngoại cảnh / trong tế bào:

+ làm cho NST bị đứt gãy *

+ hoặc ảnh hưởng tới :

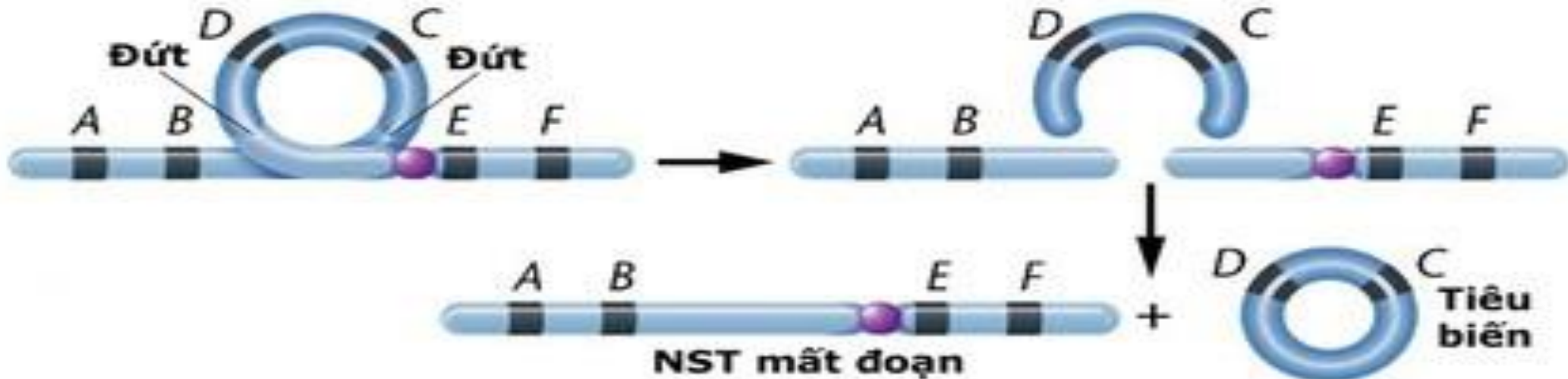
✓ quá trình tự nhân đôi của NST

✓ hoặc tới sự trao đổi chéo các cromatit của cặp NST tương đồng.

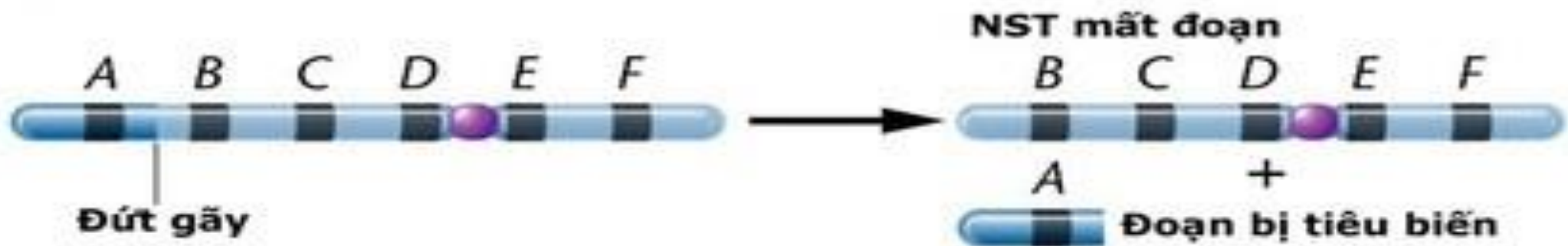
3. Cơ chế phát sinh và hậu quả từng dạng đột biến cấu trúc NST:

CƠ CHẾ GÂY ĐỘT BIẾN MẤT ĐOẠN GIỮA

CƠ CHẾ GÂY MẤT ĐOẠN ĐẦU MÚT

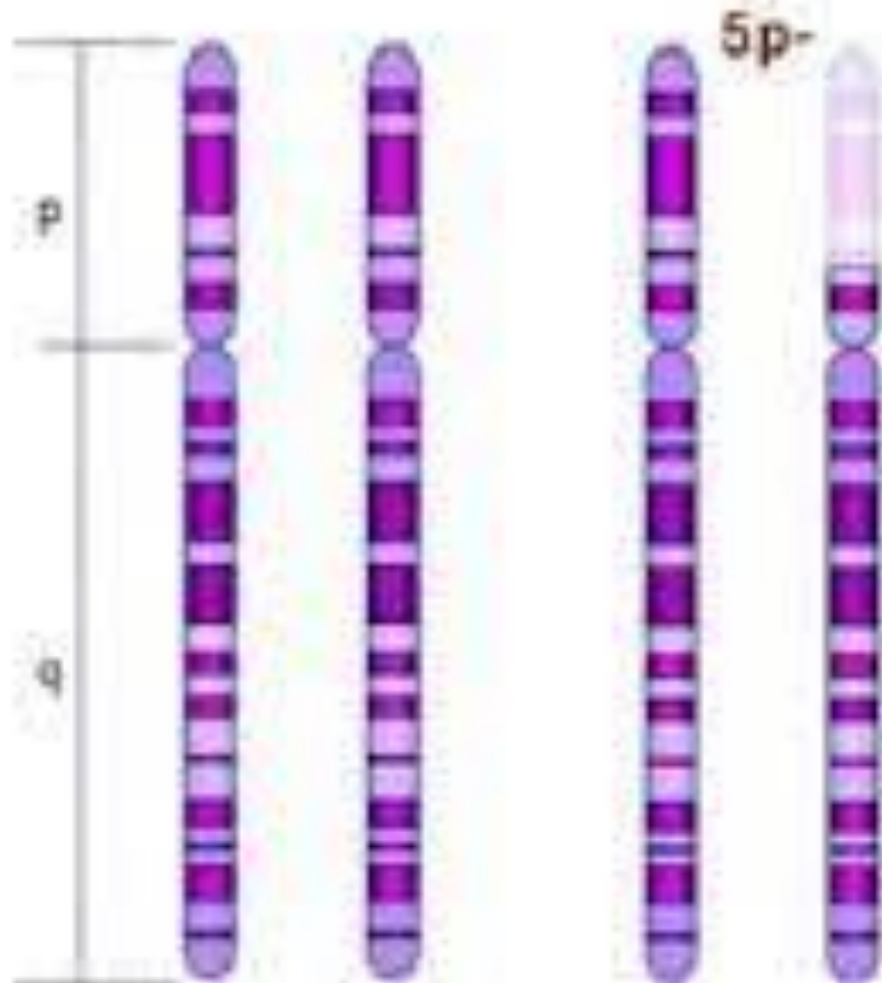

A. MẤT ĐOẠN

- **Khái niệm** : Là dạng đột biến làm mất đi một đoạn nào đó của NST
- **Cơ chế phát sinh** :
 - NST bị đứt 1 đoạn không có tâm động
 - Đoạn bị mất nằm ở đầu mút hoặc nằm ở giữa tâm động và đầu mút
- **Hậu quả**: làm giảm số lượng gen trên NST, làm mất cân bằng gen
 - Mất đoạn lớn: thường gây chết, giảm sức sống, giảm khả năng sinh sản
 - Mất đoạn nhỏ: ít ảnh hưởng nghiêm trọng

- Ở người, mất đoạn ở NST số 5 gây hội chứng Cat Cry (Khóc như mèo)

5p- syndrome = cri du chat syndrome

B. LẶP ĐOẠN

+ 1 đoạn NST lặp lại 1 lần hay nhiều lần

▪ NST có

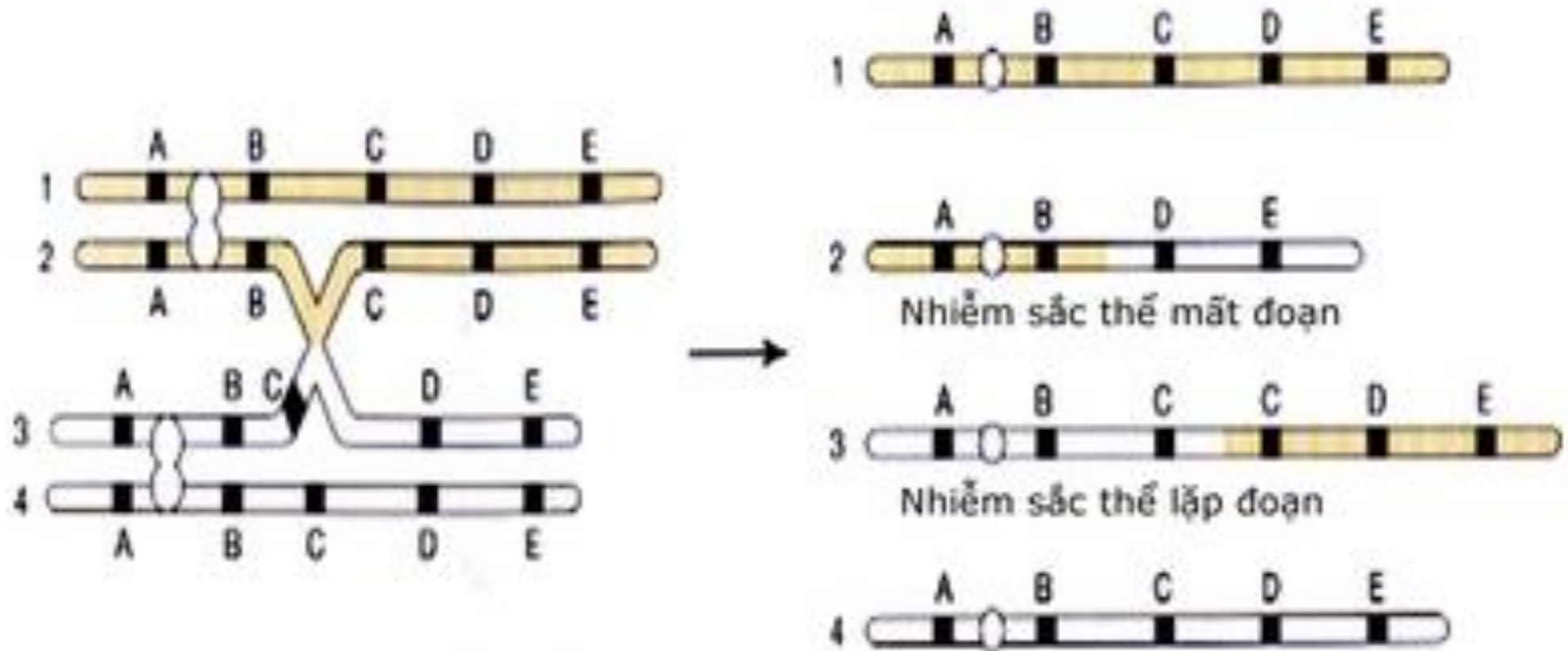
+ Do sự tiếp hợp hoặc trao đổi chéo không cân giữa các crômatit của cặp NST tương đồng.

▪ **Hậu quả:** Làm tăng/ giảm cường độ biểu hiện của tính trạng.

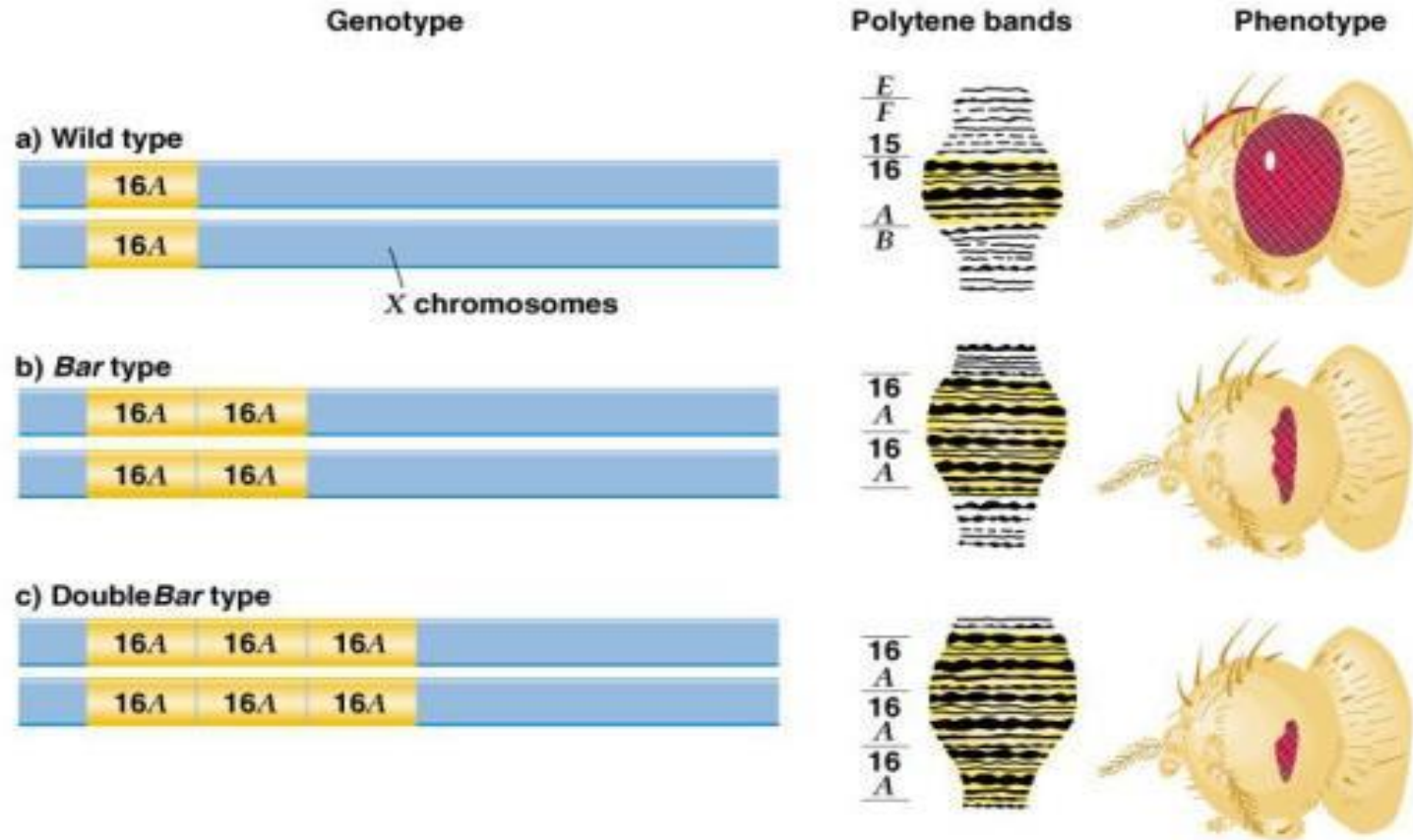
▪ **Vd:** + Ở ruồi giấm lặp đoạn 2 lần/NST giới tính X → làm mất lồi thành mắt dẹt.

+ Ở đại mạch, lặp đoạn → tăng hoạt tính của enzym amilaza → tăng hiệu quả sản xuất bia.

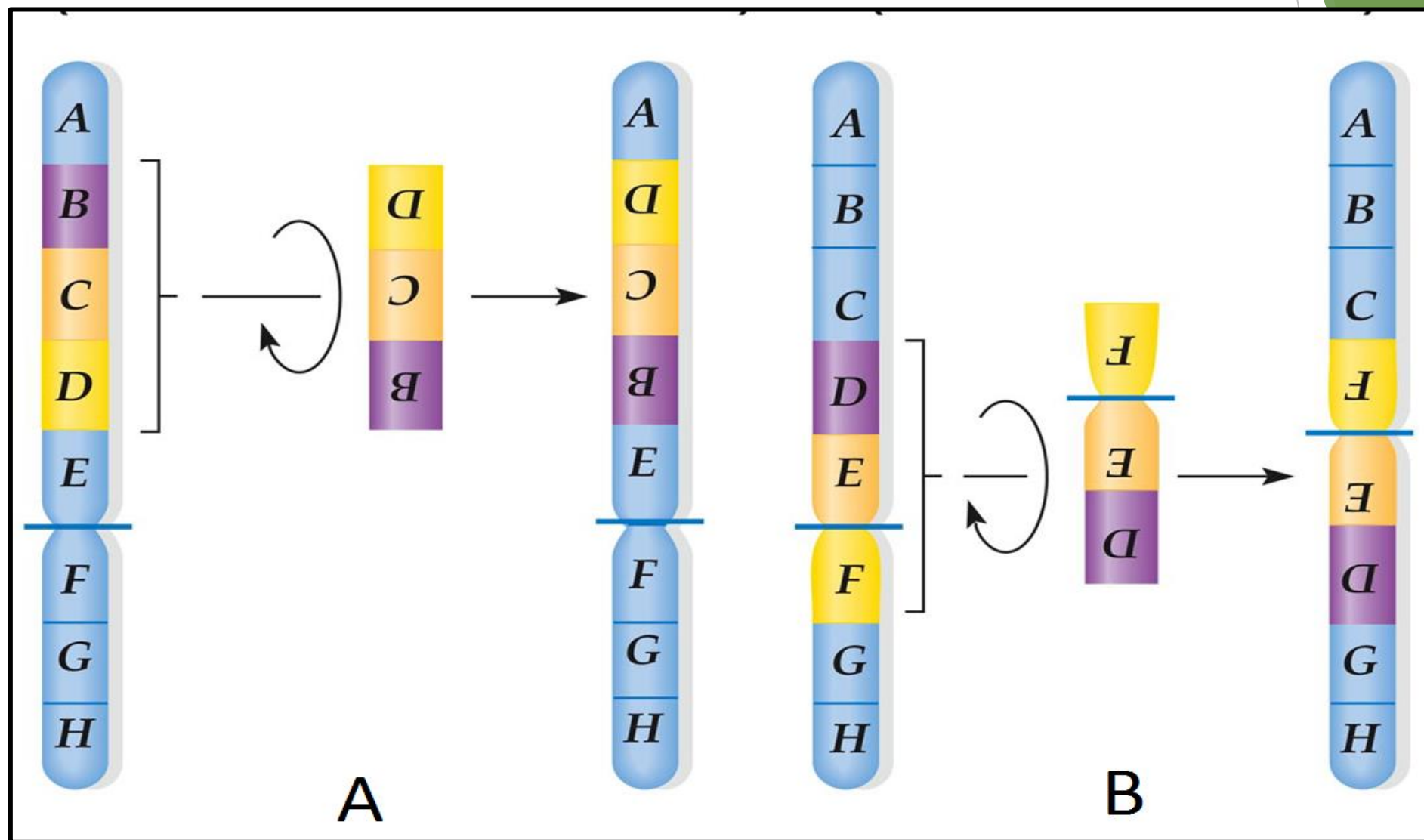
CƠ CHẾ GÂY ĐỘT BIẾN LẶP ĐOẠN

Đột biến lặp đoạn 16A trên NST X của ruồi giấm

C. ĐẢO ĐOẠN

C. ĐẢO ĐOẠN

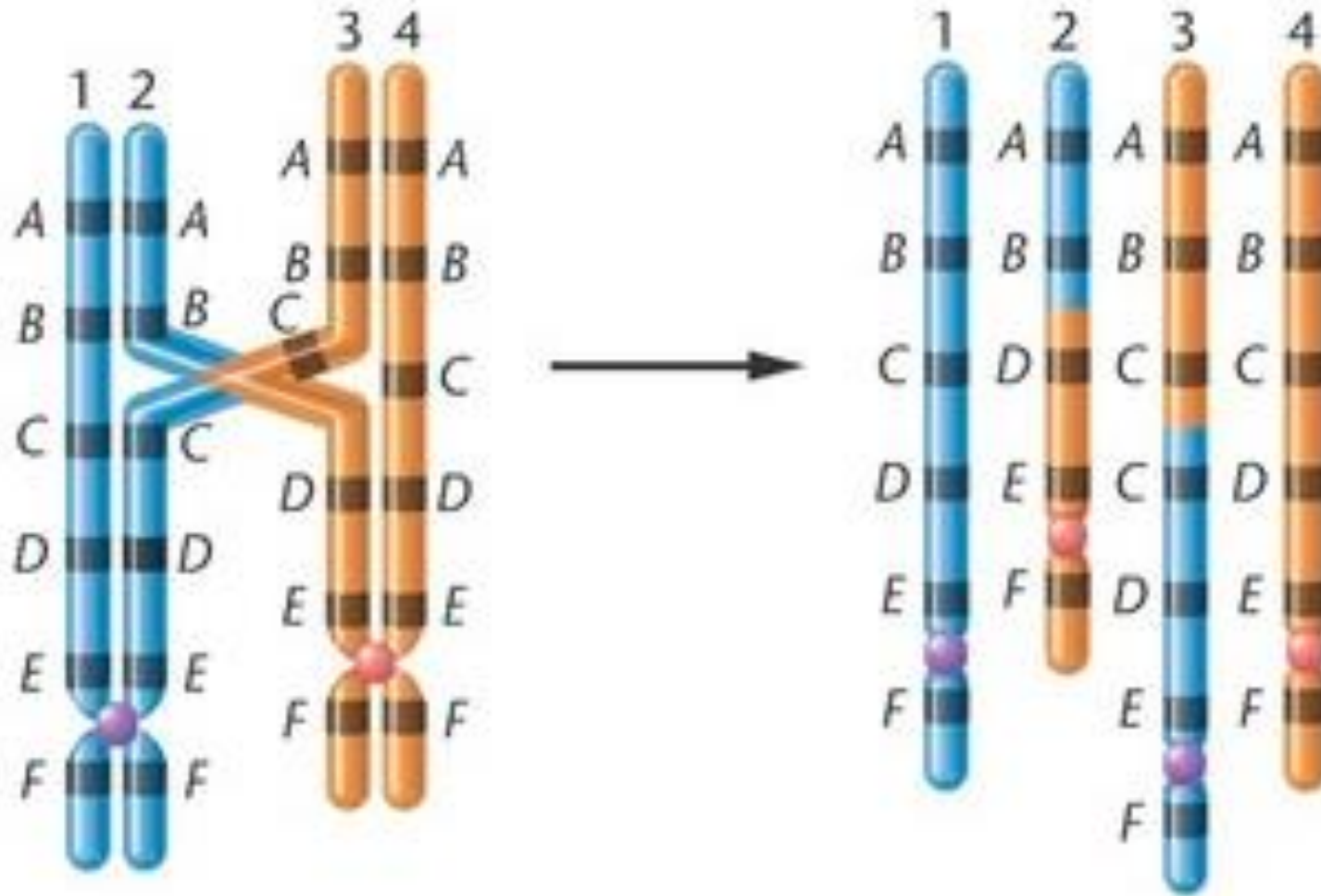
- Đoạn NST bị đứt quay 180^0 rồi gắn vào NST cũ → thay đổi trật tự phân bố gen(có hoặc không có tâm động).
- Hậu quả:* Ít ảnh hưởng đến sức sống của cơ thể.
- * Góp phần làm tăng tính đa dạng di truyền cho loài

D. CHUYỂN ĐOẠN

- **Khái niệm** : Là dạng đột biến dẫn đến sự trao đổi đoạn trong một NST hoặc giữa các NST không tương đồng

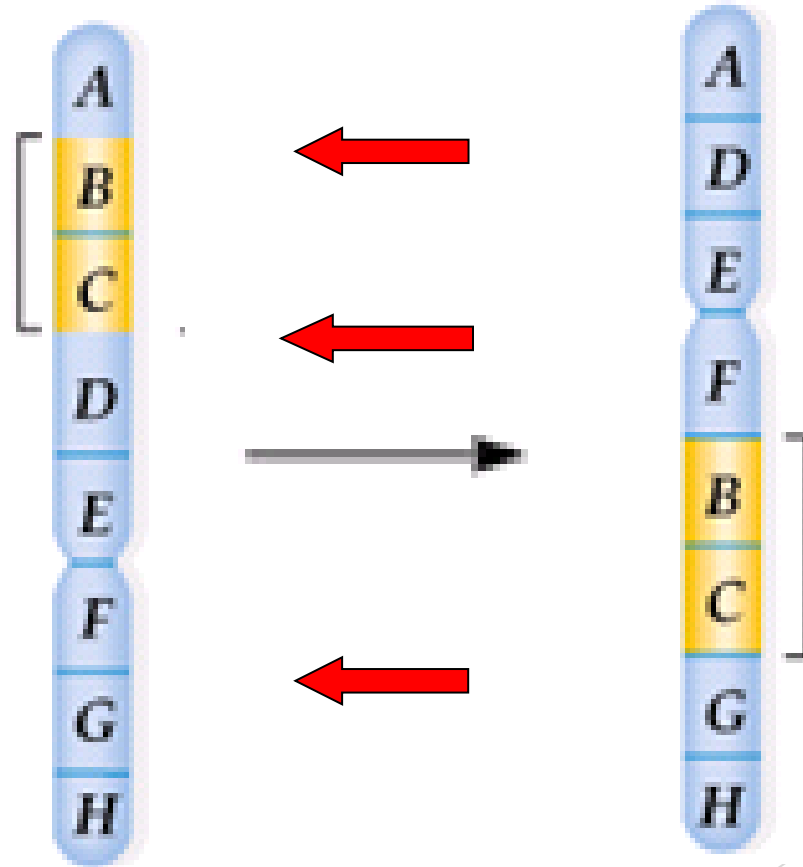

CƠ CHẾ ĐỘT BIẾN CHUYỂN ĐOẠN NHIỄM SẮC THỂ

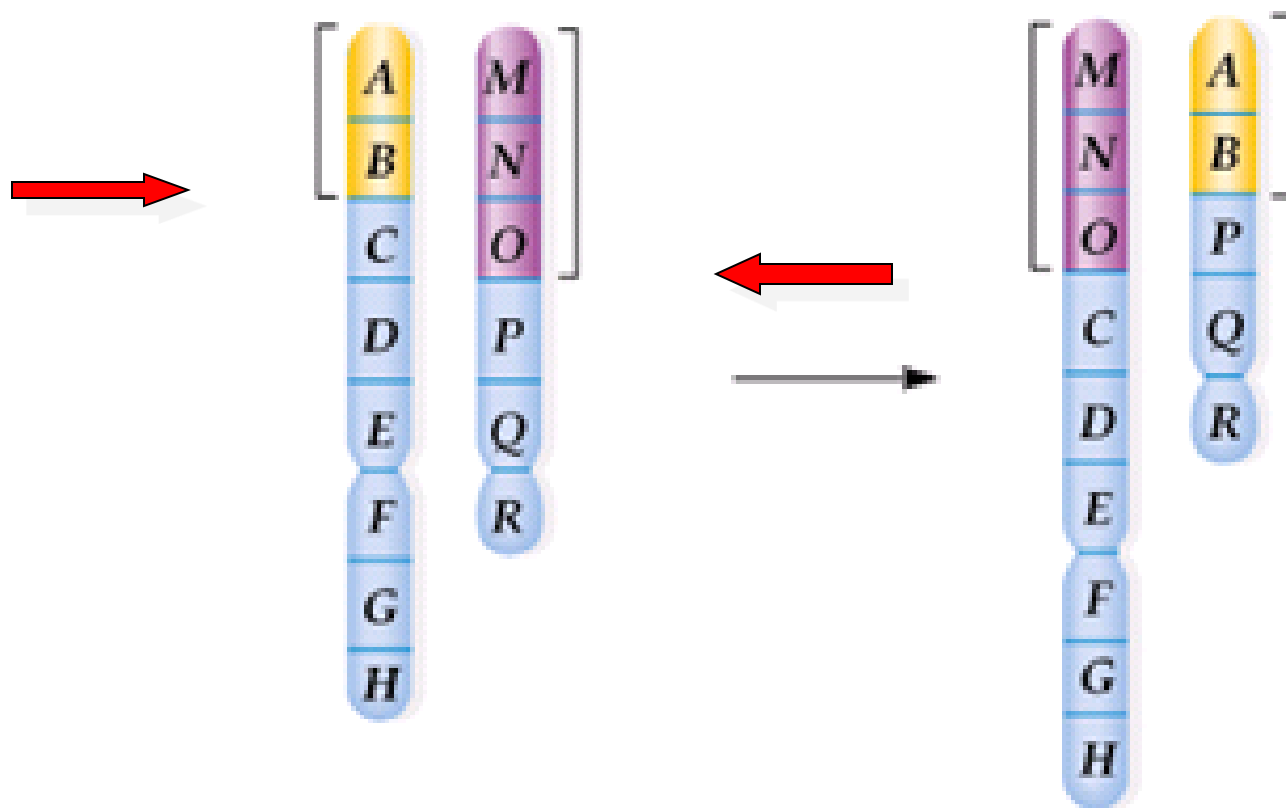

+ Chuyển đoạn trong một NST

- Đoạn NST bị đứt gắn vào 1 vị trí khác của NST đó

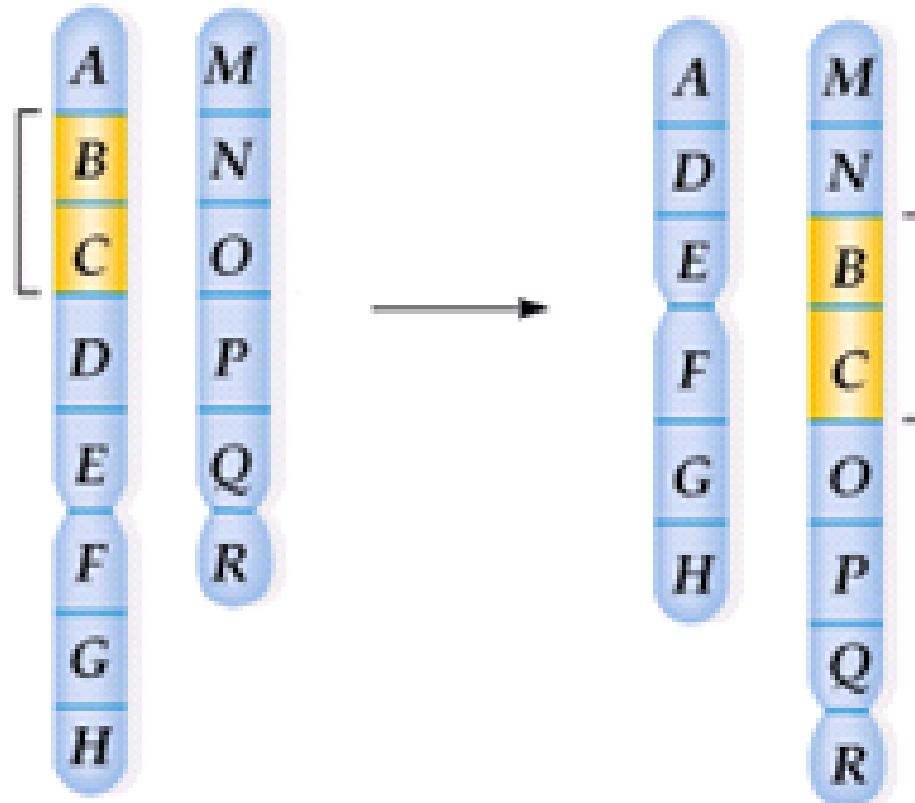

+ Chuyển đoạn tương hỗ

- Hai NST không tương đồng cùng trao đổi đoạn bị đứt.

+ Chuyển đoạn không tương hỗ:

- Một đoạn của NST này đứt ra, chuyển sang gắn trên 1 NST khác không tương đồng.

*** Hậu quả:**

- ✓ **Đột biến chuyển đoạn lớn thường gây chết**
- ✓ **Hoặc làm mất khả năng sinh sản của s/vật (bất thụ)**
- ✓ **Chuyển những gen mong muốn → Vật nuôi, cây trồng**

Vd: Ở tằm, chuyển đoạn mang gen qui định màu đen của vỏ trứng từ NST thường lên NST X →

+ Ứng dụng:

✓ Chuyển những gen mong muốn → Vật nuôi, cây trồng

Vd: → Ở tằm, chuyển đoạn mang gen qui định màu đen của vỏ trứng (gen lặn a) từ NST thường lên NST X

* Trứng mang X^aY (nở ta tằm cái) có màu đen.

* Trứng X^AX^- (.....đực)sáng.

• Ở tằm: X^A : màu vỏ trứng sáng > X^a : vỏ trứng đen

P : X^AY ♀ (Tằm trứng trắng) × X^aX^a ♂ (Tằm trứng đen)

G_p: X^A Y X^a

F₁:

♂ Trứng trắng

♀ Trứng đen